

DE EUROPESE TOEZICHTHOUDER VOOR GEGEVENSBESCHERMING

Samenvatting van het advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over het voorstel voor een verordening Brussel II bis

(De volledige tekst van dit advies is beschikbaar in het Engels, Frans en Duits op de EDPS-website: www.edps.europa.eu)

(2018/C 120/07)

SAMENVATTING

De verordening Brussel II bis is de hoeksteen van justitiële samenwerking in familiezaken in de Europese Unie. Ze voorziet in uniforme bevoegdheidsregels voor echtscheiding, scheiding en nietigverklaring van het huwelijk, alsmede voor geschillen over de ouderlijke verantwoordelijkheid in grensoverschrijdende situaties. De algemene doelstelling van de herschikking van de verordening Brussel II bis is de resterende belemmeringen voor het vrije verkeer van rechterlijke beslissingen te verwijderen in overeenstemming met het beginsel van wederzijdse erkenning en het belang van het kind beter te beschermen door de procedures te vereenvoudigen en efficiënter te maken.

De nieuw voorgestelde regels hebben tot doel een betere samenwerking te bevorderen tussen de centrale autoriteiten, die informatie uitwisselen binnen en tussen de lidstaten, zonder dat daarbij een IT-systeem wordt opgezet. De EDPS is niet door de Commissie over het voorstel geraadpleegd. Aangezien de bezorgdheid over het verband tussen de voorgestelde herschikking en het recht van de Unie inzake de bescherming van persoonsgegevens tijdens de besprekingen binnen de door de Raad ingestelde Groep burgerlijk recht naar voren is gebracht, heeft de Raad de EDPS formeel om advies verzocht. De EDPS verwelkomt dit verzoek om raadpleging van de Raad.

Het advies is toegespitst op specifieke aanbevelingen om de rechtmatigheid van de in de artikelen 63 en 64 van het voorstel bedoelde verwerking te versterken. Daarnaast doet de EDPS aanbevelingen voor passende en specifieke waarborgen ter bescherming van de grondrechten en de belangen van de betrokkenen.

In het licht van artikel 6, lid 3, en artikel 9, lid 2, onder g), van de algemene verordening gegevensbescherming en gelet op de context, het doel van het voorstel en het feit dat kinderen tot de betrokkenen behoren waarop het voorstel betrekking heeft, beveelt de EDPS aan om in de verordening specifieke bepalingen op te nemen met betrekking tot het doel van de verwerking en de soorten betrokkenen bij de verwerking. De EDPS beveelt met name aan te verduidelijken of het samenwerkingskader dat krachtens hoofdstuk V van het voorstel is opgezet, uitsluitend betrekking heeft op de ouderlijke verantwoordelijkheid of ook internationale kinderontvoering omvat. De EDPS is derhalve van mening dat, aangezien hoofdstuk V beide samenwerkingsgebieden lijkt te omvatten en teneinde meer rechtszekerheid te bieden en aan de vereisten van het doelbindingsbeginsel te voldoen, artikel 63, lid 3, zou kunnen worden gewijzigd om de doelstellingen te beperken tot „samenwerking in specifieke gevallen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid en internationale ontvoering van kinderen”. Bovendien zou de EDPS graag zien dat in de verordening expliciet wordt verwezen naar de beginselen van gegevenskwaliteit en -minimalisering.

In het kader van het huidige voorstel is de EDPS ervan overtuigd dat artikel 63, lid 4, in beginsel de verplichting bevat om de betrokkene in kennis te stellen van de doorgifte van informatie. Deze verplichting kan bij wijze van uitzondering worden uitgesteld totdat het verzoek is uitgevoerd. Deze beperking, die tot doel heeft een billijk evenwicht te waarborgen tussen het recht van de betrokkenen om over de doorgifte te worden geïnformeerd en het belang van de lidstaten om informatie uit te wisselen, lijkt op zich geen fundamentele vragen te doen rijzen vanuit het oogpunt van de algemene beginselen van rechtmatigheid, billijkheid en transparantie. De EDPS is echter van mening dat de verwijzing naar het „nationale recht van de aangezochte lidstaat” aanleiding kan geven tot verwarrring in die zin dat het de invoering van nationale beperkingen op de informatieplicht lijkt toe te staan. De EDPS beveelt aan te bepalen dat de verwijzing naar het nationale recht van de aangezochte lidstaat in artikel 63, lid 4, geen verdere beperkingen van het recht op informatie op nationaal niveau toestaat, zodat de specifieke maatregel die bedoeld is om een billijke verwerking van de in deze bepaling vastgelegde verwerking te waarborgen, consequent in de hele Unie wordt toegepast.

Voorts beveelt de EDPS aan om in de verordening als beginsel het recht op toegang van betrokkenen tot de informatie die aan de verzoekende autoriteit van een lidstaat wordt verstrekt, vast te stellen. Voorts beveelt de EDPS aan om, voor zover beperkingen van het recht op toegang en rectificatie in de bijzondere context van het voorstel noodzakelijk worden geacht, het voorstel aan te vullen met een duidelijke en specifieke bepaling waarin „de reikwijdte van de beperkingen” wordt vastgesteld, overeenkomstig artikel 23, lid 2, onder c), van de algemene verordening gegevensbescherming.

1. INLEIDING EN ACHTERGROND

1. Op 30 juni 2016 heeft de Commissie bij de Raad een voorstel ingediend voor een verordening van de Raad betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid en de internationale ontvoering van kinderen (herschikking). Het voorstel is een herschikking van Verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003, tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000 (de zogenaamde verordening Brussel IIbis, hierna het „Voorstel” genoemd).
2. De verordening Brussel II bis is de hoeksteen van justitiële samenwerking in familiezaken in de Europese Unie. Ze voorziet in uniforme bevoegdheidsregels voor echtscheiding, scheiding en nietigverklaring van het huwelijk, alsmede voor geschillen over de ouderlijke verantwoordelijkheid in grensoverschrijdende situaties. Ze vergemakkelijkt het vrije verkeer van beslissingen, authentieke akten en overeenkomsten in de Unie door bepalingen vast te stellen betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging ervan in andere lidstaten. Ze is sinds 1 maart 2005 van toepassing op alle lidstaten ⁽¹⁾ behalve Denemarken ⁽²⁾.
3. De Commissie heeft de werking van de verordening in de praktijk beoordeeld en heeft het nodig geacht het instrument te wijzigen in haar in april 2014 goedgekeurde verslag over de toepassing ervan ⁽³⁾. Uit de evaluatie is gebleken dat tussen de twee belangrijkste gebieden waarop de verordening betrekking heeft, namelijk huwelijkszaken en ouderlijke verantwoordelijkheid, deze laatste ernstige problemen heeft veroorzaakt. Bovendien heeft het Europees Hof van Justitie (HvJ-EU) tot dusver 24 arresten betreffende de interpretatie van de verordening gewezen, waarmee rekening is gehouden.
4. De algemene doelstelling van het voorstel is de Europese ruimte van justitie en grondrechten verder te ontwikkelen op basis van wederzijds vertrouwen door de resterende belemmeringen voor het vrije verkeer van rechterlijke beslissingen te verwijderen in overeenstemming met het beginsel van wederzijdse erkenning en het belang van het kind beter te beschermen door de procedures te vereenvoudigen en efficiënter te maken.
5. Het voorstel schaft met name de *exequaturprocedure* ⁽⁴⁾ af voor alle beslissingen die onder het toepassingsgebied van de verordening vallen, en introduceert in plaats daarvan de automatische erkenning van alle beslissingen van andere EU-lidstaten. Het voorstel verduidelijkt ook een aantal kwesties in verband met grensoverschrijdende ontvoering van kinderen, teneinde de doeltreffendheid van de terugkeer van een ontvoerd kind te verbeteren.
6. De nieuwe regels hebben tot doel een betere samenwerking te bevorderen tussen de centrale autoriteiten, die informatie uitwisselen binnen en tussen de lidstaten, zonder dat daarbij een IT-systeem wordt opgezet. De door de Raad ingestelde Groep burgerlijk recht heeft echter tijdens de besprekingen haar bezorgdheid geuit over het verband tussen de voorgestelde herschikking en het recht van de Unie inzake de bescherming van persoonsgegevens.
7. Op 11 januari 2018 heeft de Raad bij de EDPS een formeel verzoek om advies ingediend, met name over artikel 63, leden 3 en 4, van het voorstel, betreffende de regels voor het verdere gebruik van de informatie die is verzameld door de centrale autoriteiten die grensoverschrijdende zaken behandelen en de wijze waarop kennisgeving aan betrokkenen dient te geschieden.
8. De EDPS is verheugd door de Raad te zijn geraadpleegd. Dit advies is toegespitst op specifieke aanbevelingen om de rechtmatigheid van de in de artikelen 63 en 64 van het voorstel bedoelde verwerking te versterken (punt 2). Daarnaast doet de EDPS aanbevelingen voor passende en specifieke waarborgen ter bescherming van de grondrechten en de belangen van de betrokkenen (punt 3).

4. CONCLUSIE

Rechtmatigheid van de verwerking

38. Als voornaamste aanbeveling en om de rechtmatigheid van de beoogde verwerking te versterken (krachtens artikel 6, lid 3, en artikel 9, lid 2, onder g)), van de algemene verordening gegevensbescherming) en gezien de context en het doel van het voorstel, beveelt de EDPS aan de werkingsfeer en het doel van de samenwerking in het kader van hoofdstuk V van het voorstel te verduidelijken:
 - De EDPS beveelt aan te verduidelijken of het samenwerkingskader dat krachtens hoofdstuk V van het voorstel is opgezet, uitsluitend betrekking heeft op de ouderlijke verantwoordelijkheid of ook internationale kinderontvoering omvat. De EDPS is derhalve van mening dat, aangezien hoofdstuk V beide samenwerkingsgebieden omvat en teneinde meer rechtszekerheid te bieden en aan de vereisten van het doelbindingsbeginsel te voldoen, artikel 63, lid 3, zou kunnen worden gewijzigd om de doelstellingen te beperken tot „samenwerking in specifieke gevallen betreffende ouderlijke verantwoordelijkheid en internationale ontvoering van kinderen”, dus met uitzondering van „huwelijkszaken”, de andere belangrijke materie die onder de verordening valt. De definities van „bevoegde autoriteit” en dergelijke moeten dienovereenkomstig worden aangepast.

⁽¹⁾ Voor de lidstaten die na die datum tot de Unie zijn toetreden, is de verordening van toepassing vanaf het begin van hun lidmaatschap.

⁽²⁾ Denemarken neemt niet deel aan de verordening en is derhalve niet gebonden door of onderworpen aan de toepassing ervan.

⁽³⁾ COM(2014) 225 final.

⁽⁴⁾ Een procedure waarbij een buitenlandse beslissing formeel moet worden erkend door de lidstaat van tenuitvoerlegging.

39. Als bijkomende aanbeveling om de rechtmatigheid van de verwerking te versterken:

- zou de EDPS graag zien dat in artikel 64, lid 1, van het voorstel expliciet wordt verwezen naar de beginselen van gegevenskwaliteit en -minimalisering.

Passende en specifieke maatregelen ter bescherming van de grondrechten en de belangen van de betrokkene

40. Als belangrijkste aanbeveling:

- beveelt de EDPS aan te bepalen dat de verwijzing naar het nationale recht van de aangezochte lidstaat in artikel 63, lid 4, geen verdere beperkingen van het recht op informatie op nationaal niveau toestaat, zodat de specifieke maatregel die bedoeld is om een billijke verwerking van de in deze bepaling vastgelegde verwerking te waarborgen, consequent in de hele Unie wordt toegepast.

41. Als aanvullende aanbeveling stelt de EDPS voor het voorstel aan te vullen met specifieke maatregelen om de rechten van betrokkenen op toegang tot en rectificatie van gegevens te waarborgen:

- de EDPS beveelt aan om in de verordening als beginsel het recht op toegang van betrokkenen tot de informatie die aan de verzoekende autoriteit van een lidstaat wordt verstrekt, vast te stellen. Voorts beveelt de EDPS aan om, voor zover beperkingen van het recht op toegang en rectificatie in de bijzondere context van het voorstel noodzakelijk worden geacht, het voorstel aan te vullen met een duidelijke en specifieke bepaling waarin „de reikwijdte van de beperkingen” wordt vastgesteld, overeenkomstig artikel 23, lid 2, onder c), van de algemene verordening gegevensbescherming.

Brussel, 15 februari 2018.

Giovanni BUTTARELLI

Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming
